

lelhetők a magyar közoktatás további változásaiban, annak ellenére, hogy a konferenciára történő konkrét hivatkozás tiltva volt. Megítélésünk szerint Balatonfüreden 1956 október 1–6. között nem légből kapott műtelelemzés történt, és nem utópisztikus nevelési elképzelések fogalmazódtak meg. Így értelmezve tartjuk a füredi pedagógus-tanácskozást az 1945 utáni magyar nevelés története egyik csomópontjának.

A kötet része egy olyan kutatási feladatsornak, amelynek eredményeképpen feltárulhat az 1945-öt követő magyar közoktatás és pedagógia történetének elmélyült történettudományi megismerése. Megismerés, ami megszabadítja a magyar pedagógiát a közelmúlt évtizedeiben született történeti feldolgozásokból rárakódott és történetinek tartott, ám a pedagógia alapjelenségeit kikerülő, eltakaró munkák halmazától. Az ELTE Neveléstörténeti Tanszéke köré (és remélhetőleg más egyetem, és kutatóintézetek köré is) szerveződő fiatal kutatóknak előbb-utóbb feladata lesz az 1945 utáni magyar neveléstörténet történeti csomópont-eseményeinek újra vizsgálata. Az általános iskola létrehozása, története, az iskolák államosításának kérdései, az egyetemek és a főiskolák átalakításának története, a nevelőképzés története, az iskolák felügyeleti rendszerének története, a Magyar Paedagogiai (Pedagógiai) Társaság és egyéb pedagógusi szerveződések története, a 1945 utáni pedagógiai gondolkodók életútjának története stb., és számtalan konkrét történettudományi részkérdés kutatása. A neveléstörténet csak akkor foglalhatja

el ismételten biztos helyét neveléstudományunk rendszerében, ha feladatait megújítva – felvállalva a történettudomány szigorú módszereit – végzi a hazai pedagógiai történekek kutatását, oktatását. Ennek az új neveléstörténeti feladatvállalásnak és feladatvégzésnek egyik követésre érdemes példája jelent meg a fenti kötetel.

OROSZ GÁBOR

Forray R. Katalin, *Muzsikusnak lenni* (Pécs: Pécsi Tudományegyetem BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, 2007)

A Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszéke Gypsy Studies címmel sorozatot indított 2000-ben. E sorozat 19. köteteként 2007-ben jelent meg Forray R. Katalin „Muzsikusnak lenni” című könyve.

A Gypsy Studies sorozat a magyarországi cigánység helyzetét mutatja be több megközelítésből, kitérve társadalmi helyzetükre, történetükre, kultúrájukra, oktatási lehetőségeikre, a fiatal pályakezdő cigány/roma fiatalok munkaerő-piaci esélyeire, az őket érintő oktatáspolitikai és kisebbségvédelmi kérdésekre. A kötetek a tanszéken oktató tanárok (Forray R. Katalin, Beck Zoltán, Cserti Csapó Tibor, Lakatos Szilvia, Varga Aranka, Arató Ferenc, Nagy Pál, Máté Mihály) írásaiból születtek, melyek alapját saját kutatások, illetve a tanszék által szervezett konferenciák előadásai írott anyagai adják. A tanul-

mányok célja, hogy megfelelő szakirodalmat biztosítsanak mind a nappali, mind a levelező tagozatos romológia szakos hallgatók számára tanulmányaik során. Ez a kötet is – mint a sorozat többi része – az oktatásban való felhasználást tűzi ki egyik célul.

A muzsikusról szóló írás a munkaerőpiacra való re/integrációval foglalkozik, ami napjaink egyik igen jelentős problémája, és megoldása segíthet társadalmi felemelkedésükben.

A „Muzsikusnak lenni” című könyv az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány (OFA) keretein belül megvalósult „Roma zenészek legális foglalkoztatásának támogatása” érdekében indított kísérleti program kutatási zárójelentése. Az OFA pályázati kiírása a következőképpen fogalmazott: „A kísérleti program a regisztrált álláskereső romazenészek jövedelemszerző tevékenységének támogatását, munkaerő-piaci és társadalmi helyzetének javítását szolgálja”. A program célja cigány/roma zenészek jelenlegi helyzetének értékelése, és a foglalkoztatásukkal kapcsolatos fennálló problémákra megoldási lehetőségek keresése.

A könyv jó szerkesztett, logikus felépítésű, kilenc fejezetre tagolódik. Az első részekben Forray R. Katalin megfogalmazza a kísérleti program célját, megnevezi a kutatás célcsoportját, értelmezi a „roma zenész” kategóriát. A kutatás célja, hogy legális megoldást keressenek a cigány/roma zenészek foglalkoztatására. A kutatás során az információk gyűjtésére interjúk módszerrel került sor. A kutatás elengedhetetlen része a helyzetértékelés és a megoldási

lehetőségek feltárása. Nyilvánvalóvá válik, hogy az OFA a cigány/roma etnikumú zenészek foglalkoztatását kívánja támogatni. Kik ők? A komolyzenét játszó fiatalok; a cigányzenét játszó, időszedő zenészek; az autentikus népzenei játszó zenészek és a tánc- és szalonzenészek. Ezt követi a történeti előzmények bemutatása, hogyan emelkedtek ki, s később szorultak háttérbe a zenészcsaládok. Háttérbe szorulásuk egyik okaként a közönségigény hiányát említi a szerző, ahol a kereslet-kínálat egyensúlyával szimbolizálja a cigány/roma zenészek helyzetét. Említésre kerül a vendéglátás, a pódium világa, amely évekig teret biztosított a zenélni vágyó előadóművészeknek, de sajnos mára jelentősen lecsökkent az élőzenét kínáló vendéglátóhelyek száma. A továbbiakban szóba kerül a képzés és a szakvizsga nagy jelentőséggel bíró kérdése, mely a zenészként való munkavállalás feltétele, és a zenészek legális foglalkoztatását biztosítja. Majd az Országos Szórakoztatózenei Központ (OSZK) és a Dankó Pista Egyesület ellentétének bemutatása következik.

„A muzsikusok” címmel ellátott kielencedik részben a szerző a kutatás során megkérdezett személyek konkrét helyzetére vonatkozó megfigyeléseket, megállapításokat összegzi. A kutatásban főleg középkorú férfiakról van szó, akiknek többsége rokkantsági nyugdíjjal rendelkezik, amiből megélni lehetetlen, miközben ez a támogatásból kizáró tételként jelentkezik. A nyugdíjat az esetek többségében korábbi zenész munkájuk után kapják, és a nyugdíjra jogosító betegségüket is a korábbi zenész élet-

forma következményének vélik. Bár ők lehetnének az a generáció, akikre építeni lehetne az élőzene újraélesztésében, csekély összegű nyugdíjuk ténye kizárja őket a támogatásból. A fiatalabb generáció nem rendelkezik nyugdíjjal, és közülük is egyre többen kényszerülnek arra, hogy zenész tevékenységüket feladják egyéb kereső munkáért, és szinte bármilyen jellegű munkát elvállalnak a mindennapi megélhetésük érdekében.

A kutatás legfontosabb kérdése, hogy megvalósulhat-e a cigány/roma zenészek legális foglalkoztatása az élőzenét játszó vendéglátóhelyeken. A szerző a cigány/roma zenekultúrát vizsgálja, kutatja a cigány/roma zenészekkel készített interjúk által, feltárva az aktuális problémákat, melyre egyben megoldásokat is keres. A kutatás lezárásaként született egy javaslat, mely szerint „egyrészt külön kell választani az élőzene támogatását, ... másrészt külön kell szólni a magyar zenei kultúra nélkülözhetetlen hagyományáról, amelyet a muzsikások képviselnek, amelynek ápolása a vendéglátáson kívül más területekre is kiterjed”. A tanulmányt függelékek zárja, melyben a cigány közösségek zenekultúrájához kapcsolódó irodalomjegyzéket és Sánta Hajnalka „Cigányzene a neten” című internetes gyűjtését olvashatjuk.

A kötet érdeme, hogy bemutat egy foglalkozási csoportot, a nagy hagyományú cigány/roma zenészeket, sorukat, egyre inkább bezáruló lehetőségeiket. Azokat az embereket, akik kiutat keresnek, bár ez a kiút most nemigen látszik. A rendszerváltás vesztesekre és nyertesekre osztotta a magyar társadal-

mat. A rendszerváltást követő társadalmi és gazdasági szerkezetátalakulásnak Magyarországon az egyik legnagyobb vesztese a cigány/roma népesség, mely kitörési pontja a munkán keresztül ragadható meg.

BALÁZSOVICS MÓNIKA

**Szép Zsófia és Vámosi Tamás, *Fel-
nőttképzés és szakképzés, makrofolya-
matok, tervezés* (Pécs: PTE FEEK,
2007)**

Aki a holnap társadalmában fenn akar maradni, nem elégedhet meg egyszer és mindenkorra azzal, amit valamikor gyermek- és ifjúkorában megtanult. A holnap szakmái megkövetelik, hogy az ember minden szinten képes legyen fejlődni, megújulni, korszerű elméleti és gyakorlati ismeretekre szert tenni. A tudás mellett szükség van a tanulási, kommunikációs képességek elsajátítására is, meg kell tanulni új helyzetekben, változó csoportokban dolgozni, valamint saját magunkat, képességeinket helyesen megítélni.

Az oktatástól és a képzéstől azt várja az ember, hogy segítse a társadalmat abban, hogy jelenlegi problémái fölött úrrá legyen, a foglalkoztatottság válságát, a szociális kirekesztettség drámáját, a vállalatok konkurenciaharcait megoldja, és a pillanatnyilag végbemenő mélyreható változásokkal megbirkózzon. A gazdasági élet vezető szakemberei a munkaerőpiac igényeinek azonnali kielégítését várják el, a pénzügyi, közgazdasági szakemberek pedig az okta-